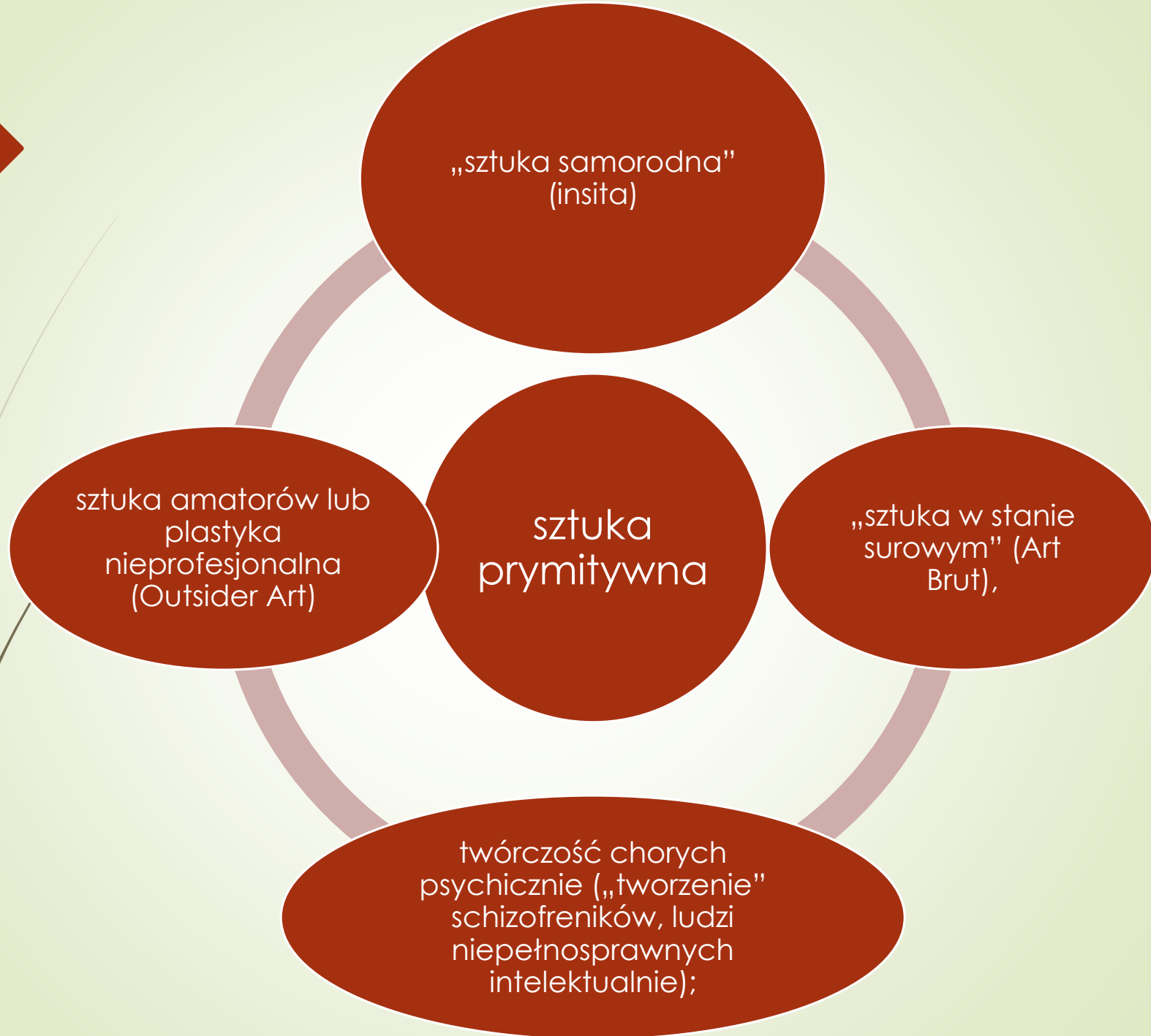

Prymitywiści. O splątanych ścieżkach patologii i sztuki

Aneta Grodecka, Nauczanie zdalne 2020

Sztuka patologiczna – próba definicji

Charakterystyczne dla sztuki schizofreników są według Magdaleny Tyszkiewicz:

„archaizm, animizm, symbolizm, znaki tabu, schematyzm, statyczność, a z wartości formalnych: dekoracyjność i wypełnienie płaszczyzn, jak przy horror vacui, stylizacje, skróty, aglutynacje, monumentalność, uproszczenia, deformacje, asymetria, geometryzm, dekoracje liczbowe i literowe, wolne miejsca, maski, metamorfozy, okonturowanie, przewagę kreski nad plamą, czystość kolorów (niemieszanie ich) i przeświecalność barw.”

AKT TWÓRCZY

WIZJONERSTWO,
POZA
NIESPRAWNYM
UMYSŁEM

NADWYŻKA
UMYSŁU,
ROZBUDZONA
ŚWIADOMOŚĆ

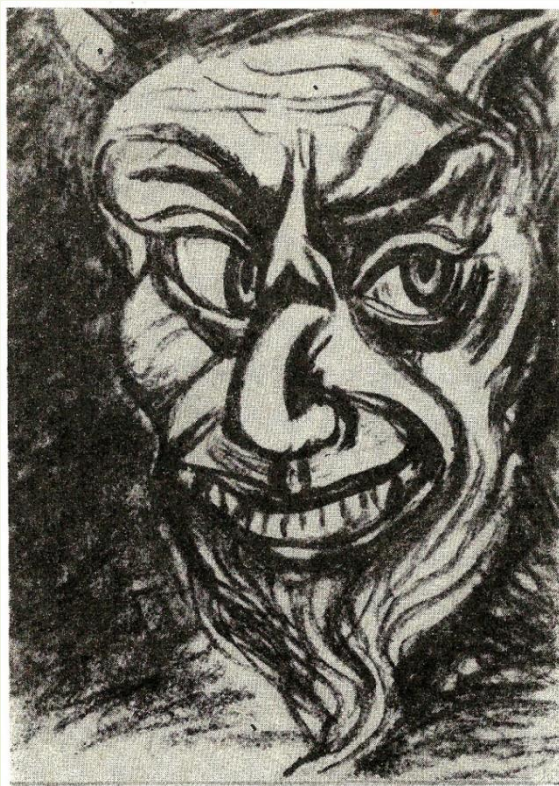

PERCEPCJA,
INTUICJA,
MYŚLENIE I
CZUCIE

FANTAZMATY
ŚWIADOME I
PRAFANTAZMATY

Diabeł - maskarony

Pacjent E. Z. – lat 60, artysta-malarz, pod opieką lekarzy od 45 roku życia; ukończył ASP, interesował się elektroniką i aerodynamiką, zob. literatura M. Tyszkiewicz.

Diabeł ma wzrok nieskoordynowany, jego gałki oczne rozbiegają się w różne strony (co wygląda jak wada anatomiczna), zęby naszkicowane są schematycznie (jakby przy pomocy linijki).

Hybrydy - monstra

Pacjent G. Z. – lat 59, studiował na politechnice, w konserwatorium, uzyskał dyplom plastyka, pozostawał pod opieką lekarzy z rozpoznaniem schizofrenii prostej; mieszkał z matką, opiekował się chorymi psami, utrzymując się z ich strzyżenia.

W tym przypadku mamy do czynienia z dziełem nieprzeznaczonym do oglądania, gdyż twórca schował obraz w skrytce w ścianie, co stawia pod znakiem zapytania zasadność analizy estetycznej.

Kosmici – równoległe światy

Postać z „innego świata” pojawia się na obrazie Fantazja Władysława Sułkowskiego, stanowi ona splot różnych elementów, skrzyżowanie Chińczyka, maga i mieszkańca obcej planety. Sferę atrybutów tworzą: kapelusz w stylu wschodnim, kadzidło kościelne i czułki – sensory. Obraz jest wielobarwny, z nieokreślonym tłem, na którym zaznaczają się smugi ognia o zdobniczym charakterze, przypominające drewniane słoje, co powoduje, że namalowana postać staje się wyrazista i wysuwa się na pierwszy plan.

W. Sułkowski ukończył szkołę rzemieślniczo-zawodową, pracował w „Mostostalu” w Nowej Hucie, po zachorowaniu na schizofrenię zaczął intensywnie tworzyć (ok. 200 dzieł); za: Talent, pasja, intuicja – zob. literatura.

Prymitywiści polscy

Uznane sławy

NIKIFOR

Kim był Nikifor? Jego imię oznacza „niosącego zwycięstwo”, wiemy, że naprawdę nazywał się Epifaniusz Dworniak, był łemkiem, swoje obrazy podpisywał „Nikifor Matejko”. Do czasu odkrycia go przez Andrzeja i Ellę Banachów żył jak żebrak i był jedną z atrakcji turystycznych Krynicy.

Zob. A. Grodecka, Poeci patrzą [skan fragmentu].

TEOFIL OCIEPKA

Malarz-amator, autor obrazów, przedstawiających egzotyczne rośliny i zwierzęta, życie na obcych planetach (głównie Saturnie), oraz scen z baśni i legend.

Twórca zapewniał, że maluje wizje ze snów, że nocami doznaje halucynacji i widzi to, co później musi namalować. Gdy okazało się, że w jego bibliotece znajduje się książka Jakoba Lorbera – zawierająca wzory wyobrażeń – zerwał kontakt z badaczem, który ujawnił owo źródło „natchnienia”.

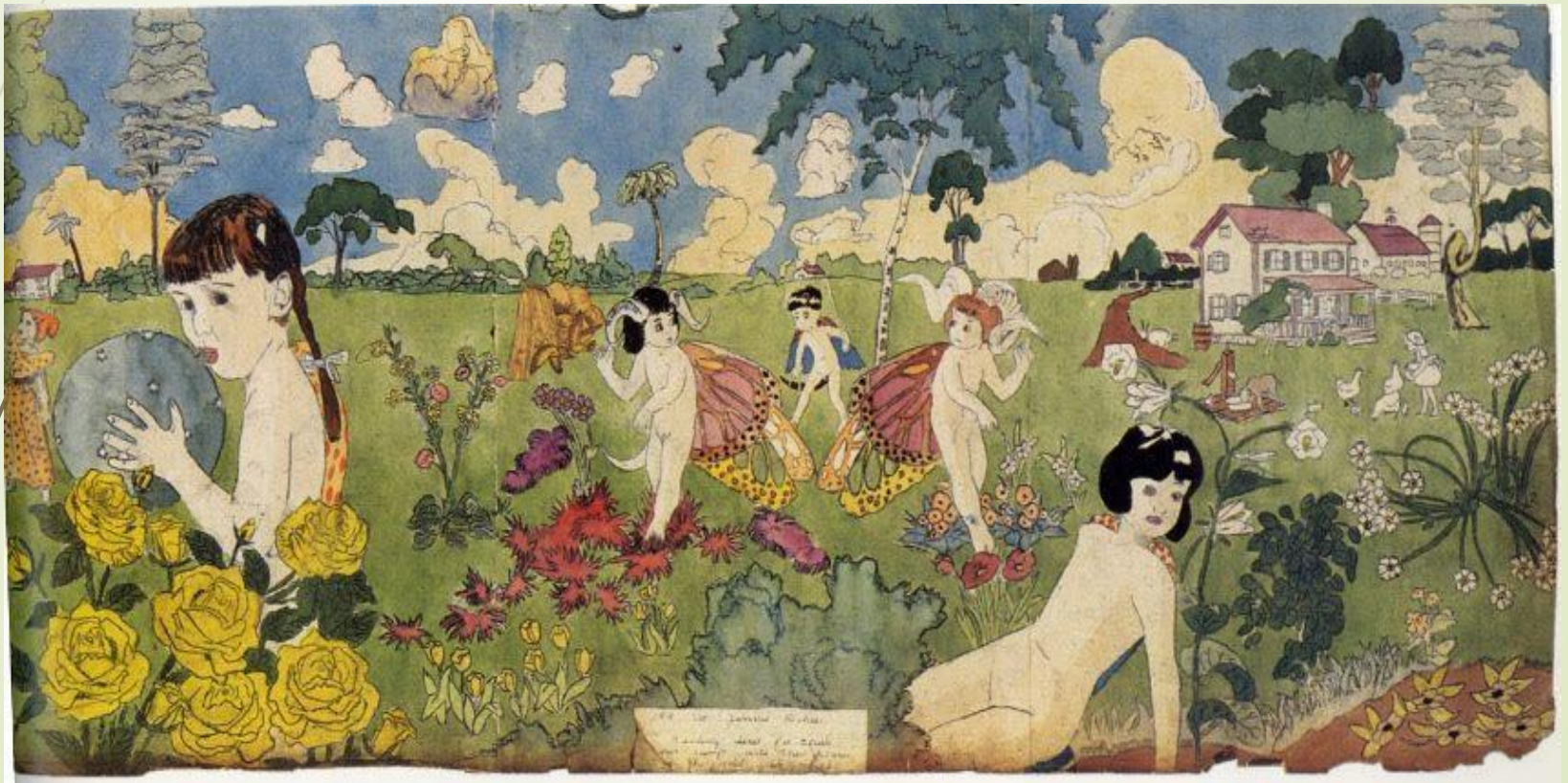
Twórca przynależał do tzw. Grupy Janowskiej, skupiającej artystów nieprofesjonalnych z Janowa Śląskiego.

Sztuka prymitywna w świecie

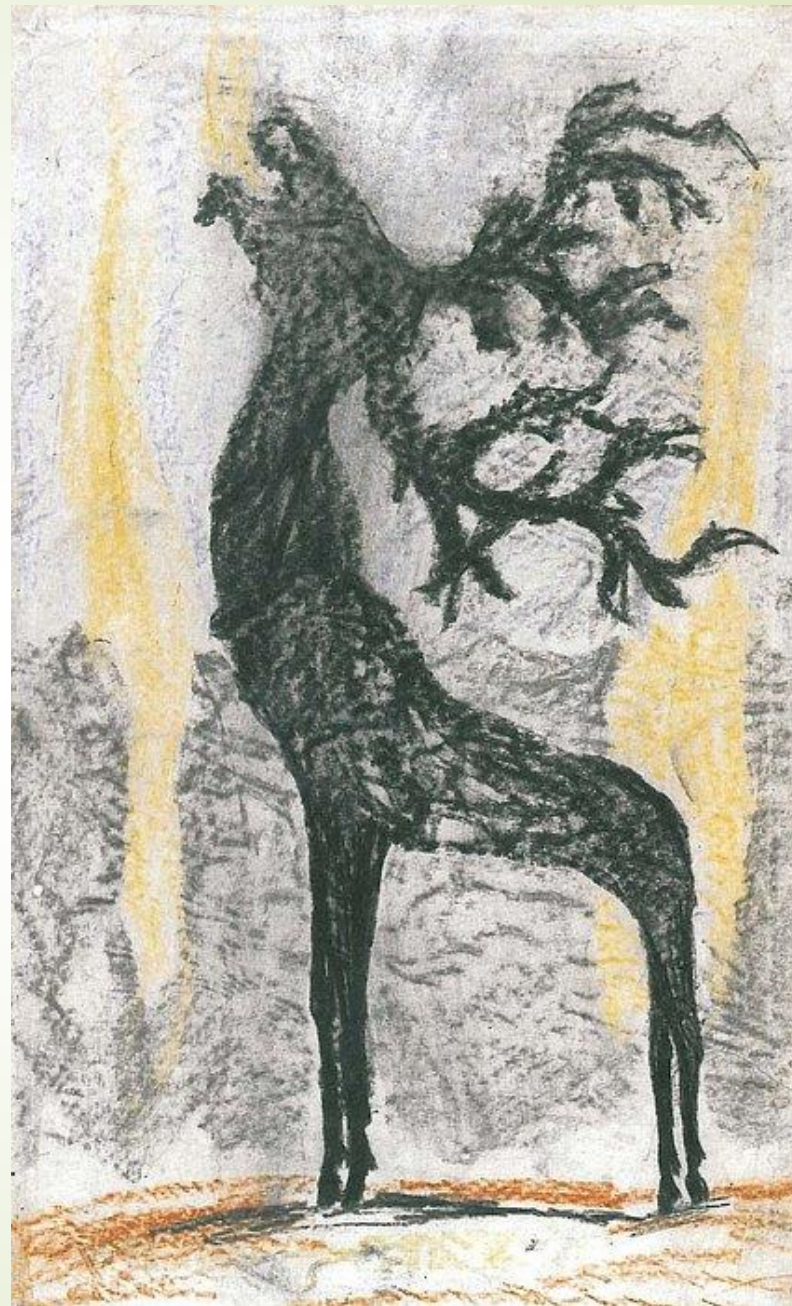
Tendencje i artyści. Moi ulubieni prymitywiści

Henry Darger: twórczość – zaburzona
w sferze motywacji – ale niezwykła i
precyzyjna w sferze barw.

Carl Fredrik Hill

Po zachorowaniu
zaczął malować
lepiej.

Propozycja ćwiczenia

Obejrzyj obrazy Séraphine Louis, przeczytaj ekfrazę Stanisława Tabisza *Kwiaty i noc Serafiny* [załącznik] i napisz krótki komentarz na temat twórczości artystki.

Na które elementy malarstwa Louis zwraca uwagę poeta-malarz?

Literatura:

- Tyszkiewicz Magdalena, Malarstwo i rysunek chorych psychicznie. Analiza psychiatryczno-malarska, Gdańsk 1975.
- Talent, pasja, intuicja. Polska sztuka nieprofesjonalna 1945 – 2005, red. I. Pulnar-Ferdjani, Radom 2005.
- Grodecka Aneta, Poeci patrzą. Obrazy, wiersze, komentarze, Warszawa 2008.
- Ligocki Alfred, Teofil Ociepka, Warszawa 1967.
- Obraz i słowo...W kręgu poezji [katalog wystawy w galerii Nowohuckiego Centrum Kultury, 10.06.-15.07.2016], red. J. Warchoń, Kraków 2016 [źródło tekstu Tabisza].